

OM UTVEKSLING I NY STUDIEORDNING

Høringsinnspill til innstilling fra arbeidsgruppen for 5. studieår på revidert studieordning femte studieår (og valgemner på tredje studieår).

Inngitt av rådgiver Ingrid Tøsdal, rådgiver Eli Tjerandsen og rådgiver Nathalie Gaulier

Med tilslutning fra seniorrådgiver Kjersti Bakke Sørensen, rådgiver Ingvild J. Strand, førstekonsulent Yvonne Porsche, rådgiver Anne Grethe Nielsen, førstekonsulent Eline Maria Osdal, seniorkonsulent Mari Anne Franklin, seniorkonsulent Anne Torekoven, professor Bjørnar Borvik.

Innhold

Innledning.....	3
Om forslaget om å ikke lenger kunne velge rekkefølge på 4. og 5. studieår	3
Om strukturen på 5. studieår og anbefaling om metodeundervisning.....	4
Om forslaget om å maksimalt kunne få innpasset 60 studiepoeng på bakgrunn av utveksling.....	4
Om kriteriene for å godkjenne utvekslingsemner i stedet for valgemner på tredje studieår	6
Om kriteriene for å godkjenne utvekslingsemner i stedet for fordypnings- og spesialemer på femte studieår.....	7
Om kriteriene for å godkjenne utvekslingsemner i stedet for masteroppgaven.....	8
Det rettslige grunnlaget for godskriving	8
Faktafeil om hvor mange som utveksler et helt studieår	9
Faktafeil om hva slags oppgaver som godkjennes, samt kommentar til arbeidsgruppens forslag om at masteroppgaven skal være en samlet tekst	9
Uppreis framstilling av budskap i Stortingsmelding, samt ytterligere kommentar til arbeidsgruppens forslag om maks 60 studiepoeng fra utveksling.....	11
Nærmere om arbeidsgruppens forslag til kriterier for godkjenning av masteroppgave	12
Krav om oppgave som tilsvarer 30 studiepoeng.....	12
Krav om opplæringsdel tilsvarende fakultetets opplæringsdel	14
Krav om masteroppgave som selvstendig emne.....	15
Krav om at masteroppgaven skal være én samlet tekst	15
Nærmere om muligheten til å utveksle for å ta en LLM hvis ikke oppgaven godkjennes	15
Oppsummerende kommentarer til kriteriene for godkjenning av masteroppgave	17
Noen kommentarer til de økonomiske beregningene om utveksling	18
Oppsummering av de administrative konsekvenser av forslagene knyttet til utveksling	19
Vedlegg 1	21
Vedlegg 2	24
Vedlegg 3	26

Innledning

Vi viser til Innstilling fra arbeidsgruppen for 5. studieår og vil i det følgende kommentere de delene av forslagene som dreier seg om utreisende studentmobilitet (utveksling).

Innstillingen fra arbeidsgruppen for 5. studieår inneholder gode forslag og vi er ikke i tvil om at flere av tiltakene som foreslås både for valgemner, spesialemer, fordypningsemner, masteroppgave og utveksling vil bidra til en kvalitetsheving på 5. studieår. Å utnytte utvekslingsavtaleporteføljen bedre og mer hensiktsmessig ved at det differensieres mellom hvilke avtaler og destinasjoner som er egnet på hhv. 3. og 5. året, basert på hvilket nivå emnene som er tilgjengelige for utvekslingsstudenter er på, mener vi at vil bidra til å øke kvaliteten på, og utbyttet fra, utveksling. Fra et administrativt ståsted er forslagene til kriterier for hva som skal kunne godskrives som hhv. valgemner på 3. studieår og spesialemer på 5. studieår gode, og vil kunne følges opp og håndteres uten økt eller mer krevende saksbehandling enn det vi gjennomfører i dag. Enkelte av forslagene fra arbeidsgruppen mener vi likevel kan justeres noe for at de nye ordningene skal virke både positivt og kvalitetshevende, uten å samtidig unødig forringe og begrense utvekslingstilbudet på 5. studieår i for stor grad. Dette gjelder særlig forslaget om at maksimalt 60 studiepoeng skal kunne godskrives fra utveksling, samt kriteriene som foreslås for å godskrive masteroppgave fra utlandet. Med de kriteriene som foreslås blir mulighetene så få at vi stiller spørsmål ved om arbeidsgruppen i det hele tatt ønsker at det skal være mulig å få godkjent masteroppgave fra utlandet. Dersom svaret på dette er nei, vil det være mer sannferdig overfor studentene å slå fast at masteroppgave fra utlandet ikke godkjennes, med de følger dette får for utvekslingsmulighetene og valgfriheten på 5. studieår.

Vi kommenterer i det følgende de ulike sidene ved utveksling i den rekkefølge forslagene fremsettes i arbeidsgruppens innstilling.

Om forslaget om å ikke lenger kunne velge rekkefølge på 4. og 5. studieår (kapittel 5 s. 13)

Til arbeidsgruppens forslag om at dagens mulighet til å snu om på fjerde og femte studieår oppheves har vi ikke innvendinger. Muligheten gir økt valgfrihet og gjør at studenter som for eksempel sliter med motivasjonen og ønsker et avbrekk, kan velge å få nye impulser og ny motivasjon ved å reise på utveksling før de tar fatt på 4. studieår. Likevel ser vi at dette er en mulighet som i liten grad benyttes, og det er derfor ikke inngripende å fjerne muligheten. Av de 209 studentene som per midten av april planlegger et utvekslingsopphold studieåret 2021/2022 er det bare 11 studenter som ikke har fullført 3. studieår. Kun 3 av disse er reelt på 3. studieår, mens de 8 andre har begynt på 4. studieår men har ikke fullført ett eller flere emner fra 3. studieår. Det vil altså ha svært lite å si for utreisende studenter at muligheten for å selv velge rekkefølge på 4. og 5. studieår, og dermed når man reiser på utveksling, fjernes.

Likevel, når få studenter benytter seg av muligheten slik at det i realiteten har lite å si, hvorfor skal vi begrense valgmulighetene for de studentene som faktisk ønsker, eller har behov for, å bytte om på 4. og 5. studieår?

Om strukturen på 5. studieår og anbefaling om metodeundervisning (kapittel 6 s. 13-15)

Fra et perspektiv om å legge best mulig til rette for utveksling vil vi trekke frem som positivt at arbeidsgruppen ikke har valgt å foreslå en omlegging til *helårsmodell*, der studentene skal velge ett bestemt fagfelt for hele året eller at studenten skulle jobbe parallelt med masteroppgaven og spesialemer gjennom store deler av året. Å konsentrere seg om kun ett fagfelt under utveksling ville ikke være mulig ved alle utvekslingsdestinasjoner, og ville også gjøre det mer krevende å forhåndsgodkjenne emnene som tas under utveksling. Likedan ville det å skulle jobbe parallelt med masteroppgaven og spesialemer gjennom hele året gjøre det vanskelig å kunne utveksle i ett av semestrene på 5. studieår.

For å i størst mulig grad legge til rette for utveksling på 5. studieår er det også positivt at arbeidsgruppen foreslår å gå bort fra at metodeundervisningen på 5. studieår bør foregå i et eget metodeemne, slik det opprinnelig ble bestemt i fakultetsstyresak 53/18. Én av nøklene til fakultetets høye utvekslingstall er at det er «lett» for studentene å finne juridiske emner i utlandet som kan godskrives som del av graden. Så lenge det er juridiske emner på tilstrekkelig høyt nivå, og som ikke overlapper faglig med emner som allerede inngår i graden, kan emner godskrives. Dersom det ble innført et 10 studiepoengs metodeemne, og dermed bare 20 studiepoeng valgfrie juridiske emner, slik at studentene ved utveksling måtte erstatte metodeemnet med et tilsvarende metodeemne ved vertsinstitusjonen, ville det bli vanskeligere for studentene å velge emner og utvekslingsdestinasjon. I tillegg ville saksbehandlingen knyttet til utveksling, nemlig forhåndsgodkjenning og endelig godkjenning, bli vanskeligere og kreve større ressurser, så vel faglige som administrative.

Om forslaget om å maksimalt kunne få innpasset 60 studiepoeng på bakgrunn av utveksling (s. 6 og s. 32)

Arbeidsgruppen skriver på side 6 i sin innstilling:

For studenter som reiser på utveksling både på tredje og femte studieår bør det klargjøres at samlet innpass av emner tatt under utveksling ikke kan overstige 60 studiepoeng.

og på side 32:

Uavhengig av de økonomiske virkningene mener arbeidsgruppen likevel at det enten bør settes et formelt øvre tak på 60 stp for hva hver student kan gå godskrevet gjennom utvekslingsopphold eller at mer uformelt legges opp til at hver student bare skal kunne reise ut to semestre.

Dette forslaget fremsettes uten noen nærmere begrunnelse. I tillegg til å savne en begrunnelse for forslaget om en slik begrensning, ser vi flere uheldige konsekvenser av dette forslaget. Blant annet vil det kunne gi usaklig forskjellsbehandling av studenter, og at det synes i tillegg å være i strid med intensjonene i fakultetsstyrets tidligere vedtak.

I rammene for ny studieordning vedtatt av fakultetsstyret i sak 53/18 (side 2) er studiet tegnet opp med utveksling 30 studiepoeng som et alternativ på 3. studieår, og utveksling 30 eller 60 studiepoeng som to likestilte alternativ på 5. studieår. Fakultetsstyrets rammevedtak sier ingenting om at utveksling for et helt år på 5. studieår ville utelukke utveksling på 3. studieår, eller at utveksling på 3. studieår ville utelukke utveksling i mer enn ett semester på 5. studieår. Slik studieordningen er skissert i fakultetsstyrets sak 53/18 legges det opp til at det skal bli en reell økning i utvekslingsmulighetene på ny studieordning. Arbeidsgruppens ikke begrunnede forslag om å begrense utvekslingsmulighetene til maksimalt 60 studiepoeng vil i realiteten blokkere den økningen i muligheter for utveksling som lå inne som del av fakultetsstyrets rammevedtak i sak 53/18, nemlig at man i ny ordning skulle kunne utveksle på 3. studieår samtidig som det på 5. studieår i ny ordning fortsatt ligger inne mulighet for utveksling i både ett og to semester.

Dersom fakultetet vedtar en begrensning på at maksimalt 60 studiepoeng kan tas under utveksling, vil vi få disse scenarioene:

- A) Studentene vegrer seg for å velge utveksling på 3. studieår fordi de vet at det vil begrense utvekslingsmulighetene på 5. studieår, og de ønsker å holde alle muligheter åpne til 5. studieår. De ønsker ikke allerede på 3. studieår å måtte ta stilling til hvor og hvor lenge de eventuelt skal utveksle på 5. studieår. Dermed forhindrer nye begrensninger om maksimalt 60 studiepoeng fra utveksling den ønskede økningen i utveksling på 3. studieår.
- B) Vi skal sende Marte Kirkerud og Peder Ås på utveksling på hele 5. studieår til et sted der man kan fullføre både spesialemer og masteroppgave under utveksling, som oftest et LLM-program. Marte var også på utveksling på 3. studieår. Det var ikke Peder. Både Marte og Peder tar akkurat det samme LLM-studiet i utlandet.¹ Når de kommer tilbake får Peder godskrevet LLM-graden som hele 5. studieår og er ferdig med studiet sitt. Marte, som var på utveksling på 3. studieår, får kun godskrevet enten spesialemer eller masteroppgave, må avlegge enten masteroppgave eller spesialemer (på nytt!) etter utvekslingsoppholdet, og blir ferdig med studiet sitt et halvt år etter Peder som studerte akkurat det samme som Marte under utvekslingsoppholdet. Er denne forskjellsbehandlingen av Marte og Peder rimelig og ønskelig? Hva oppnår vi med at Marte må studere et halvår ekstra som følge av at hun allerede på 3. studieår skaffet seg kunnskap om og innsikt i et annet rettsystem og en annen rettskultur og samtidig sikret seg verdifull tilleggskompetanse, akkurat slik vi oppfordrer til?

Et av formålene med studiereformen var å øke valgmulighetene for studentene, særlig på 3. studieår. Det er det ikke tvil om at vi gjør, slik andre semester på 3. studieår nå er innrettet. Men hvorfor skal vi samtidig innskrenke valgmulighetene på 5. studieår, så lenge det fortsatt ligger inne mulighet for å utveksle i to semester, dersom studentene velger å utnytte valgmulighetene sine på 3. studieår «til fulle» ved å følge oppfordringen om å reise på utveksling? Og hva med studenter som søker opptak enten til femårig- eller toårig masterprogram i rettsvitenskap på bakgrunn av en bachelorgrad i juss. Skal deres utvekslingsmuligheter ved UiB på 5. studieår styres av hvorvidt de har vært på utveksling som del av sin bachelorgrad eller ei? Vi kan gjøre vårt ytterste for at våre egne studenter skal ta

---

¹ Forutsetter at utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet forblir slik at studenter fortsatt kan nomineres til, og få forhåndsgodkjenning av et LLM-program selv om bare deler av programmet kan inngå i graden. Vi kan også se for oss at Marte ikke kan nomineres til et LLM program, og kun kan søke seg til steder der hun kan utveksle i kun ett semester.

informerte valg på 3. studieår og at de vet hva et eventuelt utvekslingsopphold på 3. studieår har å si for utvekslingsmulighetene på 5. studieår. Men hvordan skal vi sikre at også studentene på bachelorutdanningene tar informerte valg om hvorvidt de skal velge å utveksle som del av sin bachelorgrad eller ei? Å innføre en begrensning på maks 60 studiepoeng fra utveksling som del av grad, vil kunne ha som utilsiktet konsekvens at ikke bare våre egne studenter vegrer seg for å dra ut på 3. studieår, men også at studenter ved «småskolen» våre gjør det. Å vanskeliggjøre utveksling på denne måten er stikk i strid med de politiske signalene om at utveksling er ønsket og skal være normalen.

I et femårig løp på totalt 300 studiepoeng synes det ikke urimelig at inntil 90 studiepoeng kan tas i utlandet. Sammenligner vi med studier som er inndelt i en treårig bachelorgrad og en toårig mastergrad, vil det normalt være mulig å utveksle både på bachelornivå, oftest inntil 60 studiepoeng, og på masternivå enten 30 eller 60 studiepoeng. Altså 90-120 studiepoeng i løpet av to studier på til sammen 300 studiepoeng.

Om kriteriene for å godkjenne utvekslingsemner i stedet for valgemner på tredje studieår (kapittel 10.2. s. 31-32)

Kriteriene som foreslås er liberale og fleksible og gir stor valgfrihet for studentene akkurat som i dag. Studentene kan i sitt 6. semester velge fra «hele verdens» juridiske emneportefølje istedenfor kun fra vårt fakultets portefølje av valgemner. Når emner fra utlandet ikke skal erstatte *konkrete* emner her hjemme, kan også godkjenningsprosessen i hovedsak gjøres administrativt, og krever i liten grad faglig involvering. Med en stor andel utreisende studenter og for få vitenskapelig ansatte er vi avhengig av at godkjenningsprosessen i stor grad kan håndteres av administrasjonen, med involvering av studiedekan og/eller emneansvarlige kun ved tvilstilfeller.

De vilkår arbeidsgruppen viser til at *kunne* vært satt, slutter vi oss til at ville gjort utveksling mer utilgjengelig og vanskeligere for studentene, samtidig som det ville krevd store både administrative og faglige ressurser å følge opp godkjenning av utveksling innenfor slike strengere vilkår.

Til sist i avsnitt 10.2 skriver arbeidsgruppen at «Arbeidsgruppen vil imidlertid understreke at det å studere et materielt emne i et annet land i seg selv gir en tilleggskompetanse, og at det av den grunn ikke bør legges inn noe vilkår om at emner som tas ved utenlandsopphold må være tematisk fristilt fra obligatoriske emner tatt hos oss.» Dette er en videreføring av dagens praksis, men vi vil påpeke at etter dagens praksis har likevel enkelte emner i utlandet for stor grad av faglig overlapp med obligatoriske emner til at de kan godkjennes. Dette gjelder først og fremst emner som overlapper med våre emner JUS135 Rettsstat og menneskerettar og JUS121 Norske og internasjonale rettslege institusjonar som i ny studieordning blir samlet i emnet JUS221 Rettsstaten – statsrett, europarett og folkerett. Vi antar at det at emner «[ikke] må være tematisk fristilt fra obligatoriske emner tatt hos oss» ikke rokker ved godkjenningspraksisen for denne typen emner. Vi har fortsatt og uansett en plikt ihht. Universitets- og høyskoleloven og godskrivingsforskriften om at det ikke gis studiepoenguttelling to ganger for samme faginnhold innenfor en og samme grad.

Om kriteriene for å godkjenne utvekslingsemner i stedet for fordypnings- og spesialemner på femte studieår (kapittel 10.3. s. 33-34)

Arbeidsgruppen skriver innledningsvis i dette kapittelet at «Man kunne riktignok tolke åpningen for å legge utveksling på tredje studieår slik at dette skulle komme helt i stedet for muligheten til å utveksle på femte studieår». Til dette må det kommenteres at dersom man ser tilbake på de tidligere delinnstillingene, og fakultetsstyrevedtak i sak 53/18 der rammene for den nye studieordningen ble vedtatt, er det ingenting som tilsier at en slik tolkning kunne være rimelig. Arbeidsgruppen handler dermed i tråd med både tidligere vedtak og med sitt mandat når den i neste setning understreker betydningen av at det også legges godt til rette for utveksling på 5. studieår. Som arbeidsgruppen ganske riktig trekker frem, er det nødvendig med utvekslingsmuligheter også på 5. studieår for at det toårige masterprogrammet skal oppfylle intensjonene i kvalitetsreformen og kravene i studiekvalitetsforskriften, der alle studieprogram skal ha muligheter for utveksling/internasjonalisering.

Med utvekslingsmuligheter både på 3. året og på 5. året i ny ordning er det både rimelig og fornuftig at det differensieres mellom hvilke emner tatt under utveksling som kan godskrives som del av 3. året og hvilke emner som kan godskrives som del av 5. året. I dag har vi utvekslingsavtaler til steder som tilbyr emner utelukkende på bachelornivå, til steder som tilbyr emner både på bachelornivå og på masternivå, og til steder som tilbyr emner utelukkende på masternivå. Til nå har studenter kunnet utveksle til alle de aktuelle stedene på 5. studieår. Vi forventer at det vil føre til en kvalitetsheving og økt læringsutbytte fra utveksling særlig på 5. studieår at utvekslingsdestinasjonene differensieres og målrettes til enten 3. året eller 5. året, eventuelt begge i de tilfellene det er tilstrekkelig antall emner tilgjengelig på begge nivå.

Selv om denne sondringen mellom nivåene antas å føre til kvalitetsheving og økt læringsutbytte, vil vi understreke at det ikke er grunn til å fordømme det som har vært gjeldende praksis til nå, nemlig at også emner fra bachelornivå har kunnet bli godskrevet som spesialemner. Studentene oppfordres til å velge emner fra så høyt nivå som mulig. Mange steder vil dette si masternivå. Andre steder 3. eller 4. året i en tre- eller fireårig bachelorgrad. Hvor stor reell nivåforskjell er det mellom for eksempel emner på sisteåret i en fireårig bachelorgrad i for eksempel Skottland, og våre hjemlige spesialemner slik disse har vært til nå? Med de foreslåtte tiltakene for å heve nivået på våre hjemlige spesialemner og de nye fordypningsemnene, vil denne forskjellen i fremtiden muligens eller forhåpentligvis bli større, slik at den hjemlige nivåhevingen er et tilleggsargument for å endre praksis for hva som kan godkjennes fra utveksling på 5. studieår.

Vi slutter oss helhjertet til arbeidsgruppens vurdering av, og forslag om, at det også på 5. studieår skal være bred åpning for godkjenning ved at «ethvert emne som faller innenfor rettsvitenskap i vid forstand og som er på MA-nivå eller tilsvarende kan godkjennes i stedet for fordypningsemne og spesialemne på femte studieår», og at det heller ikke skal stilles krav om at et emne har et bestemt antall studiepoeng eller en bestemt form for studieopplegg.

Slike krav ville bestemt vanskeliggjøre utveksling, og som nevnt tidligere er en av nøklene til fakultetets suksess med utveksling nettopp at det er så ukomplisert å velge juridiske emner i utlandet og å få disse godkjent inn i den hjemlige graden. Som nevnt minsker denne tilnærmingen også

arbeidsbyrden både for administrasjonen og for vitenskapelig ansatte i prosessen med å gjøre den faglige godkjenningen av emnene.

Vi vil gjøre oppmerksom på at det vil kunne stilles spørsmål til om eller hvordan emner fra treårige juridiske grader i for eksempel USA eller Canada skal godskrives. I USA og Canada, og også i enkelte andre land, er juss kun en treårig utdanning, og man kunne dermed spørre seg om emner fra en slik grad kan godskrives som del av vårt femte år. Til dette vil vi bemerke at den juridiske graden i USA og Canada er en såkalt «2nd degree», eller «graduate degree». Man kan altså ikke begynne på den uten å først ha fullført en «1st degree», eller «undergraduate degree», oftest innenfor et helt annet fagområde. På denne bakgrunn må juridiske grader i USA og Canada, og land med tilsvarende ordninger, kunne sies å være på «MA-nivå eller tilsvarende», og dermed kan de fortsatt godkjennes som del av vårt femte år.

Om kriteriene for å godkjenne utvekslingsemner i stedet for masteroppgaven (kapittel 10.4. s. 34-35)

Arbeidsgruppens forslag under dette kapittelet er den mest inngripende delen når det gjelder utveksling, og vi vil derfor i det følgende tydeliggjøre konsekvensene av det som foreslås. Dette kapittelet av innstillingen inneholder dessuten flere faktafeil og upresise fremstillinger som vi vil benytte sjansen til å korrigere før vi kommenterer de konkrete forslagene nærmere.

Det rettslige grunnlaget for godskriving

Arbeidsgruppen innleder (s. 34) med å reise tvil om fakultetets praksis med å godkjenne masteroppgaver skrevet ved andre institusjoner som del av graden master i rettsvitenskap. Til dette viser vi til vedlegg 2 og 3 der det rettslige grunnlaget for å godkjenne masteroppgaver er utredet i sak 36/14-7 til SU og i brev stilet til UiBs utdanningsutvalg. (Det er uvisst om dette brevet faktisk ble sendt.) I tillegg til det som kommer frem av disse notatene, kan det sies at vår femårige grad ikke er omfattet av reguleringen i UiB-forskriften da Master i rettsvitenskap er en helt egen grad, se [Forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler](#). Se § 3 nr. 7. Selve tittelen på vår grad er Master i rettsvitenskap. For andre er tittelen Master (med fagområdet i en undertekst (formelt)). I [UiB-forskriften](#) § 2.7 er graden Master i rettsvitenskap ikke nevnt. Fakultetets standpunkt har vært at også den toårige graden er en Master i rettsvitenskap, og dermed heller ikke omfattes av UiB-forskriftens begrensning.

Dersom arbeidsgruppen er av en annen oppfatning i dette spørsmålet enn det som til nå har vært fakultetets standpunkt, vil vi oppfordre til at arbeidsgruppen begrunner sin tvil og synliggjør hvordan den eventuelt kommer til motsatt konklusjon av det som til nå har vært fakultetets standpunkt. Dersom vi også i fortsettelsen skal godkjenne masteroppgaver fra utlandet vil vi oppfordre til at dette tvilsspørsmålet blir utredet videre, eventuelt i dialog med UiB sentralt, slik at vi får dette avklart en gang for alle og at det i fortsettelsen ikke med ujevne mellomrom reises tvil om at fakultetets praksis er korrekt og uklanderlig.

Faktafeil om hvor mange som utveksler et helt studieår

I andre avsnitt på side 35 fremsettes det to faktafeil som må korrigeres. Arbeidsgruppen skriver «I dag reiser rundt omtrent halvparten av våre studenter ut på ett år samlet utveksling». Det er korrekt at nærmere halvparten av våre studenter reiser på utveksling. I 2020 hadde 44,7 % av fakultetets ferdige kandidater vært på utveksling som del av sin grad. I perioden 2016 – 2020 er gjennomsnittet på 45,1 %. Det er imidlertid ikke korrekt at omtrent halvparten av studentene reiser ut på *ett år samlet utveksling*. De offisielle tallene som rapporteres til Database for høyere utdanning (DBH) viser ikke lengde på utvekslingen, ut over at all utveksling som rapporteres til DBH per definisjon har en varighet over 3 mnd.

Dersom vi ser på våre interne lister over utreisende studenter, finner vi for eksempel at av 209 studenter som per april 2021 planlegger å utveksle studieåret 2021/2022, er det 44 studenter som skal utveksle i et helt år, og som dermed må søke om godkjenning av masteroppgave etter oppholdet. I tillegg er det tre studenter som skal utveksle i ett semester som planlegger å søke om godkjenning av masteroppgave etter oppholdet. Etter planen vil altså 47 av de 209 (22 %) av studentene som skal utveksle i 2021/2022 siden oppnå graden master i rettsvitenskap med en oppgave de har skrevet som del av et utvekslingsopphold.²

Tilsvarende var det studieåret 2019/2020 38 av 168 utvekslingsstudenter som utvekslet for et helt år.³ Med tillegg av én student som utvekslet i ett semester med plan om å søke om godkjenning av masteroppgave, var det totalt 39 av 168 (23 %) av de utreisende studentene studieåret 2019/2020 som siden oppnådde mastergraden i rettsvitenskap med en oppgave skrevet under utveksling.

Det er altså ikke slik at omtrent halvparten av studentene våre reiser på utveksling i et helt år og dermed søker om godkjenning av både spesialemer og masteroppgave etter utvekslingsoppholdet. Grovt regnet kan vi si at $\frac{3}{4}$ av utvekslingsstudentene tar spesialemer under utveksling, mens $\frac{1}{4}$ tar både spesialemer og masteroppgave. Noen svært få studenter utveksler kun ett semester og skriver oppgave som godkjennes som masteroppgave.

Faktafeil om hva slags oppgaver som godkjennes, samt kommentar til arbeidsgruppens forslag om at masteroppgaven skal være en samlet tekst

Arbeidsgruppen skriver «Arbeidsgruppen erkjenner at dette [godkjenning av masteroppgave/utveksling et helt år] er en ordning som har vært gunstig for studentene våre, men samtidig har den bare fungert under den forutsetningen at fakultetet har hatt en meget liberal praksis for å godkjenne masteroppgaven ved å skrive flere mindre skrifter ved en annen institusjon». (s. 35).

---

² De endelige tallene over utreisende studenter kommende studieår vil bli noe lavere, da det erfaringsmessig vil være en del studenter som ombestemmer seg mellom nå og avreise.

³ Studieåret 2020/2021 utelates da pandemien gjør at utvekslingstallene for dette studieåret trolig ikke er representative.

Det er ikke korrekt at ordningen *bare har fungert* fordi reglementet åpner for at flere mindre oppgaver kan ses under ett.⁴ (Kan sammenlignes med en artikkelbasert avhandling med kappe). Det er korrekt at dette er en mulighet ved godkjenning av masteroppgave skrevet under utveksling, og det er verdt å minne om at denne praksisen skriver seg fra at det i tidligere reglement var en slik mulighet også for den norske masteroppgaven. Ved omfattende revisjon av Studieplanen for masterprogrammet i rettsvitenskap og Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet i 2011 ble denne delen av reglementet fjernet for de norske masteroppgavene fordi det var en mulighet som studentene i praksis ikke benyttet, mens den ble beholdt og presisert for oppgaver skrevet under utveksling.⁵

Likevel er det slik at det store flertallet av oppgavene skrevet under utveksling skrives som én stor oppgave. Reglementet presiserer i dag at dersom det finnes mulighet for å skrive én stor oppgave er det dette alternativet som skal velges. Tidligere så vi at studenter som utvekslet til destinasjoner der det var mulig enten å skrive én stor oppgave eller å skrive flere mindre arbeider som til sammen skulle utgjøre et hele, valgte et flertall av studentene løsningen med å skrive flere mindre oppgaver fremfor å skrive én stor, til tross for fakultetets *anbefaling* om å velge å skrive én stor. Derfor ble reglementet endret og presisert slik at der det er mulig å skrive én stor oppgave er det denne muligheten som skal velges.⁶ Dette har ført til at det i dag kun er fire utvekslingsdestinasjoner der godkjenning av oppgave gjøres på bakgrunn av to til tre mindre arbeid med en tilhørende kappe. Disse er Queen Mary University London, University of Cape-Town, University of Sydney dersom utveksling i kun ett semester og University of Queensland dersom utveksling i kun ett semester. De tre sistnevnte utvekslingsmulighetene er lite brukt, slik at i praksis er det kun ved utveksling til Queen Mary University of London⁷ at oppgave godkjennes på bakgrunn av flere mindre arbeid.

Totalt er det per i dag mulig å skrive oppgave som kan godkjennes som masteroppgave ved i underkant av 20 ulike partneruniversitet, eller gjennom i underkant av 30 ulike utvekslingsavtaler.⁸ Hvis vi ser på de 47 studentene som planlegger å skrive masteroppgave under utvekslingsopphold studieåret 2021/2022 er det fire studenter som kommer til å søke godkjenning av masteroppgave basert på flere mindre oppgaver. Dette viser tydelig at det ikke er riktig å fremstille det som at ordningen med å godkjenne oppgaver skrevet under utveksling som masteroppgave kun har fungert fordi vi har godkjent flere mindre arbeid som et hele. Tvert imot er dette en så liten del av oppgavene som skrives under utveksling, at vi anser arbeidsgruppens forslag om at «masteroppgaven skal være én samlet tekst, ikke en samling mindre arbeider med kappe» som

---

⁴ Se utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet §§ 5-7-2 og 5-7-3:

2. Unntaksvis kan flere mindre arbeider gi grunnlag for godskriving av masteroppgave. Dette gjelder bare der institusjonen arbeidene er gjennomført, ikke har tilbud om større arbeider med mer faglig fordypning.

3. Der oppgaven er satt sammen av flere selvstendige tekster, kreves i tillegg et refleksjonsnotat på minst 1500 ord hvor studenten gjør nærmere rede for helheten og drøfter metodespørsmål som arbeidet med tekstene har aktualisert. De faglige kravene finner du ved å klikke på denne lenken.

⁵ Sak 40/11 til fakultetsstyret 16. juni 2011

⁶ Sak 62/19 til studieutvalget 9. Oktober 2019

⁷ Vurderingsformen har i senere tid blitt endret for flere emner i studiene fakultetets studenter kan søke opptak til ved Queen Mary University of London, og de fleste emnene med essay som vurderingsform er nå lagt til vårsemesteret (Semester 2). Muligheten til å utveksle i ett semester for å skrive oppgaver som samlet kan godkjennes som masteroppgave vil derfor fra studieåret 2021/2022 være vesentlig begrenset.

⁸ Antall steder og antall avtaler er ulikt, fordi studentene flere steder kan velge mellom å utveksle for å ta en LLM (gjennom en LLM-avtale) eller å utveksle for ett semester (gjennom en bilateral avtale) men fortsatt med mulighet til å skrive oppgave som kan tilsvare masteroppgaven.

ukontroversielt og svært lite inngripende. Denne delen av forslaget vil i liten grad påvirke studentenes utvekslingsmuligheter, og vi har ikke motforestillinger mot denne delen av arbeidsgruppens forslag.

Uppresis framstilling av budskap i Stortingsmelding, samt ytterligere kommentar til arbeidsgruppens forslag om maks 60 studiepoeng fra utveksling

Arbeidsgruppen skriver videre at «Arbeidsgruppen vil også understreke at en ordning med to utreiser kan ha sine faglige fordeler ved at studentene da kanskje reiser til to ulike land og rettskulturer, ett på tredje og ett på femte studieår, i motsetning til i dag der de som reiser ut ett år er på samme sted hele tiden. I den nye stortingsmeldingen for utvekslingen er det understreket at det i større grad enn i dag bør legges til rette for korttidsutveksling».⁹

Når Stortingsmeldingen omtaler «korttidsmobilitet» (korttidsutveksling), omfatter dette per definisjon utveksling *i under 3 måneder*. Fakultetet har per i dag ikke tilbud om korttidsutveksling på 5. studieår, og det er heller ikke korttidsutveksling som er vedtatt på 3. studieår i ny studieordning. Når Stortingsmeldingen omtaler korttidsmobilitet og foreslår at også dette skal telle med i finansieringssystemet så er det en anerkjenning av at også denne typen utveksling har verdi, og kan være et alternativ i studieprogrammer der *det ikke er mulig å legge til rette for utveksling av ett semesters varighet eller mer*. Slik utveksling skjer allerede i mange studieprogram, men kommer ikke til syne i statistikken fordi det ikke er del av finansieringssystemet og dermed ikke rapporteres til DBH. Forslaget i Stortingsmeldingen om at også korttidsmobilitet skal telle med i finansieringssystemet kan ikke forstås som en oppfordring til å legge til rette for korte utvekslingsopphold *istedenfor og heller enn* lengre utvekslingsopphold.

Ut over dette er vi ikke uenige i at en ordning med to utreiser kan ha sine faglige fordeler, både fordi man får innsikt i to ulike lands rett og to ulike rettskulturer, men ikke minst fordi en bonus med utreise på 3. studieår vil være at studentene tar sine kunnskaper og erfaringer fra utlandet med i sine videre studier. I tillegg er det påvist at ønsket om å reise ut i verden øker hvis man har hatt utenlandsopphold tidligere¹⁰. Nettopp det å sende ut studentene på 3. studieår kan dermed ha positiv innvirkning på antallet studenter som velger å reise ut på 5. studieår, både direkte ved at en god erfaring fra utlandet på 3. studieår gjør at man vil velge utveksling igjen på 5. studieår, og indirekte ved at de som ikke «turte» å ta steget på 3. studieår hører om positive erfaringer fra sine medstudenter og dermed tør å ta steget på 5. studieår.

Vi ser likevel ingen grunn til at studenter som har valgt å utveksle på 3. studieår skal begrenses til å kunne utveksle i kun ett semester på 5. studieår. Det er ikke tvil om at studenter som utveksler et helt år på 5. studieår, og da i mange tilfeller for å ta en LLM-grad, både får en grundig faglig fordypning og en mer inngående erfaring fra å bo i et annet land og i en annen kultur enn en som

---

⁹ Meld. St. nr. 7 (2020-2021) *En verden av muligheter*, s. 53-55.

¹⁰ SIUs mobilitetsanalyse 2010: Hvorfor studere i utlandet? Norske studenters motivasjoner og barrierer for å ta et studieopphold i et annet land - en kvantitativ analyse.

utveksler i ett semester. Det er derfor uheldig om utveksling på 3. studieår skal hindre utveksling i to semester på 5. studieår.

Nærmere om arbeidsgruppens forslag til kriterier for godkjenning av masteroppgave

Krav om oppgave som tilsvarer 30 studiepoeng

Arbeidsgruppen foreslår følgende kriterier for å godkjenne at en masteroppgave eller lignende oppgave skrevet ved en annen institusjon inngår i graden hos oss:

- *Masteroppgaven skal være i samme størrelse som vår egen, dvs. at den skal være på 30 stp*

Det første strekpunktet er det mest kontroversielle og det som får størst konsekvenser for utvekslingstilbudet og valgmulighetene for studentene våre. Slik arbeidsgruppen også har oppdaget,¹¹ er det i vårt studieprogram satt av svært mange studiepoeng til en oppgave der det i internasjonal sammenheng ofte gis langt færre studiepoeng for oppgaver som i lengde, innhold og dybde kan sies å tilsvare den norske masteroppgaven. Ved vurdering av godkjenning av oppgave fra utlandet som masteroppgave har fakultetet derfor gjennom mange år hatt fast praksis for at semesteret kan ses som et hele når masteroppgave skal godkjennes. § 5-7-2 i Utfyllende regler for Studier ved Det juridiske fakultet sier § 5-7 sier følgende:

Masteroppgave godskrives dersom studenten har bestått tilsvarende prøve ved norsk eller utenlandsk lærested i form av selvstendige skriftlige arbeider som i hovedsak tilsvarer masteroppgave skrevet som del av et norsk masterstudium i rettsvitenskap. Ved vurdering av "tilsvarende" legges det vekt på innhold, omfang og dybde. Omfang gjelder både antall ord og antall studiepoeng. Ved vurdering av antall studiepoeng kan semesteret ses under ett.

Det vil si at ved studiesteder der masteroppgaven, eller en annen stor oppgave, ikke bærer 30 studiepoeng, men studenten samtidig har avlagt andre eksamener, bidrar de andre eksamenene til å oppfylle studiepoengkravet. For eksempel er LLM-programmet ved Radboud Universiteit i Nederland på totalt 60 ECTS¹², og til masteroppgaven med veiledende ordgrense på 15 000 ord er det satt av 18 ECTS. I vårsemesteret når masteroppgaven skrives, tar studentene samtidig andre emner på til sammen 12 studiepoeng. Det er ikke bare ved Radboud Universiteit at studentene tar emner parallelt med at masteroppgaven skrives. Dette er tilfellet ved en rekke av utvekslingsdestinasjonene der studentene kan skrive oppgave som siden godkjennes som masteroppgave.¹³ På mange måter kan dette sammenlignes med at vårt eget masteroppgaveemne, som vi nå innser at er for «stort» for en så for så vidt «liten» oppgave, nå foreslås å fylles ut med mere undervisning og andre obligatoriske aktiviteter. Forskjellen er at annen undervisning og andre arbeidskrav ikke er del av

---

¹¹ «For arbeidsgruppen har det likevel vært nyttig å oppdage hvor store forskjellene er mellom innretningen av siste studieår i de nordiske landene på den ene siden og kontinentaleuropeiske land som Nederland og Tyskland på den andre. Det er slående hvor mange flere studiepoeng som er satt av til masteroppgaven hos oss enn i landene utenfor Norden, noe som har lagt i bakgrunnen når vi i denne innstillingen argumenterer for å fylle masteroppgaveemnet vårt med mer innhold og nye arbeidskrav.» (s. 8)

¹² 1 ECTS = 1 studiepoeng

¹³ Se vedlegg 1 for en oversikt over hvor mange studiepoeng oppgaven i seg selv utgjør ved de ulike utvekslingsdestinasjonene der det er mulig å skrive en større oppgave.

oppgaveemnet, men kommer i tillegg til oppgaveemnet. Til sammen tilsvarer arbeidsbelastningen det aktuelle semesteret 30 studiepoeng.

Denne godkjenningspraksisen har parallell i hvordan for eksempel ex.phil. godskrives mellom ulike institusjoner. Ex.phil.-emnet bærer ikke like mange studiepoeng ved alle institusjoner. Ved godskriving av ex.phil. fra et annet sted inn i vår grad, er det slik at *eksamenskravet* i ex.phil. oppfylles likevel basert på den ex.phil.-varianten studenten har tatt ved en annen institusjon, selv om denne bærer færre studiepoeng. *Studiepoengkravet* oppfylles imidlertid ikke av det ex.phil.-emnet som har færre studiepoeng. For å kunne oppnå graden sin må studenten oppfylle studiepoengene på annen måte, enten ved hjelp av innpassing av andre tidligere studier eller ved å ta et ekstra emne senere i studiet. På samme måte oppfylles *eksamenskravet* for masteroppgaven ved at det er skrevet en oppgave som i innhold, dybde og *ordomfang* kan sies å tilsvare den norske masteroppgaven. *Studiepoengkravet* oppfylles av andre emner tatt under utveksling.¹⁴

Dette er en praksis fakultetet har hatt i mange år, og som har gjort det mulig for studentene å skrive masteroppgave ved flere institusjoner enn kun de som tilbyr en oppgave som i seg selv gir 30 studiepoeng. Som tidligere nevnt er det i dag mulig å skrive oppgave som kan tilsvare masteroppgaven ved i underkant av 20 steder gjennom i underkant av 30 avtaler. (Se vedlegg 1 for en nærmere oversikt.) Med krav om at oppgaven i seg selv skal være på 30 studiepoeng vil det kun være 7 steder og avtaler som fortsatt vil være aktuelle og mulige å skrive masteroppgave gjennom.¹⁵ Disse er utvalgte LLM-program i Storbritannia, pluss en Erasmusavtale ved University of Central Lancashire på Kypros (UCLan) der studentene gis mulighet til å ta oppgaveemnet som tilhører deres LLM-program selv om de ikke er tatt opp på LLM-programmet.

Med denne endringen vil utveksling i to semester (ofte for å ta en LLM, men ikke alltid) gjennom avtaler i USA, Canada, Australia, New Zealand, Nederland, Tyskland samt noen av LLM-programmene i Storbritannia ikke lenger være mulig, og valgmulighetene til studentene innskrenkes vesentlig. I tillegg vil utveksling der man skriver masteroppgave heretter være mulig utelukkende dersom man er villig til å betale høye skolepenger (med unntak av UCLan på Kypros som er en Erasmusavtale). Det er tilfellet også i dag at mange av utvekslingsmulighetene som innebærer masteroppgave betyr høye skolepenger, men i dag har vi også enkelte friplasser i for eksempel USA, Canada, Australia og New Zealand der det er mulig å skrive masteroppgave. I tillegg er det slik at LLM-programmene vi har avtaler om i Nederland og Tyskland har skolepenger på et helt annet, og mye lavere, nivå enn det som er tilfellet for LLM-program i Storbritannia. Skal muligheten for å få godkjent masteroppgave fra utlandet være utelukkende for de studentene som er villige til å pådra seg store summer i ekstra studielån?

Dersom vi går tilbake til de 209 studentene som planlegger utveksling studieåret 2021/2022 ser det ut til at bare 28 av de opprinnelig 47 studentene som planlegger å skrive oppgave som godkjennes som masteroppgave under utvekslingen fortsatt ville kunne få godkjent masteroppgave etter utveksling etter de kriterier for godkjenning av oppgave som arbeidsgruppen foreslår.

---

¹⁴ Merk at for å få godkjent både spesialemer og masteroppgave, må studenten ha avlagt eksamener tilsvarende 30+30 studiepoeng under utveksling. Det er ikke slik at de samme emnene tatt under utveksling bidrar til godkjenning av både spesialemer og masteroppgave.

¹⁵ Forutsatt at disse stedene også har undervisning som kan tilsvare den foreslåtte nye opplæringsdelen, enten som del av eller i tillegg til oppgaveemnet.

Blant de 168 studentene som utvekslet studieåret 2019/2020, ville 19 studenter få godkjent masteroppgave etter utveksling etter de kriterier for godkjenning av oppgave som arbeidsgruppen foreslår, mot 39 studenter som faktisk fikk slik godkjenning etter dagens praksis.

Dersom man ikke ønsker å videreføre dagens praksis uendret, kunne et alternativ være å videreføre praksisen med å se semesteret under ett, men likevel legge til et minimumskrav for hvor stor del av semesteret oppgaven må utgjøre dersom semesteret ses under ett. Vi ser likevel at i for eksempel USA, Canada og Australia er det vanlig at oppgavedelen utgjør en svært liten del av det totale antallet studiepoeng som avlegges. Oppgavemuligheter her ville dermed med stor sannsynlighet avskjæres dersom det settes en minimumsgrense for antall studiepoeng, selv om oppgavene i ordomfang er på 10 000 ord eller noen ganger langt mer. Dersom det settes et minimumskrav på for eksempel 15 studiepoeng, ville LLM-program på New Zealand, i Nederland¹⁶, Tyskland og de resterende LLM-programmene i Storbritannia komme inn blant studentenes valgmuligheter.

Krav om opplæringsdel tilsvarende fakultetets opplæringsdel

- *studenten må ha vært gjennom noe som tilsvarende vår opplæringsdel*

Dette er ikke et urimelig forslag eller krav dersom en slik opplæringsdel innføres her hjemme. Men hvorvidt det fortsatt faktisk blir mulig å godkjenne oppgaver fra de 7 stedene som står igjen som aktuelle dersom kriteriet om at oppgaven i seg selv må være på 30 studiepoeng blir vedtatt, vil bero på hva vi regner som å «tilsvare vår opplæringsdel». Ser vi på eksempelet som følger innstillingen som vedlegg 2 «Mulig undervisningsopplegg for masteroppgavelinje i Markedsrett» er dette så omfattende at det er nok mindre sannsynlig at vi vil finne tilsvarende opplæring i tilknytning til «dissertation»-emnet ved våre partneruniversitet.

Det er også noe uklart i arbeidsgruppens forslag om opplæringsdel til masteroppgave er tenkt å være felles for alle studenter som skal skrive masteroppgave, eller om også denne delen også skal være faglig tilpasset de ulike masterlinjene. Det kan oppstå utfordringer ved forhåndsgodkjenning av utvekslingsoppholdet dersom faglige vurderinger må gjøres med utgangspunkt i en bestemt *linjespesifikk* opplæringsdel avhengig av hvilket tema en student kommer til å velge for sin masteroppgave, ikke minst fordi studentene sjelden har bestemt seg for tema på masteroppgaven før oppstart av studiet i utlandet.

Dersom vi ved krav om opplæringsdel ikke ser på de eventuelt linjespesifikke opplæringsdelene, men isteden nøyer oss med å si at studenten skal ha tatt et emne i “Legal Research Skills”, “Legal writing” eller lignende, enten som del av eller i tillegg til oppgaveemnet, ser det ut til at 6 av 7 av de gjenværende aktuelle stedene har dette som del av sitt opplegg. I tillegg kunne kanskje University of Dundee vurderes som en eventuell åttende kandidat, idet deres oppgave er på 25 studiepoeng, mens studenten i tillegg må ta «Legal Research Skills Module» på 5 studiepoeng. Men da er vi tilbake til hvorvidt semesteret kan ses som et hele eller ei.

Det synes klart at dersom vi reelt sett ønsker at studentene fortsatt skal ha en viss mulighet til å få godkjent masteroppgave fra utlandet vil kravet til at noe skal tilsvare vår opplæringsdel måtte

---

¹⁶ Som nevnt bærer masteroppgaven i LLM-programmet ved Radboud Universiteit 18 ECTS, noe som vil være over en eventuell minimumsgrense på 15 studiepoeng.

praktiseres fleksibelt, på samme måte som at praksisen for godkjenning av valgemner eller spesialemner foreslås å skulle være liberal.

Krav om masteroppgave som selvstendig emne

- *masteroppgaven skal ikke være prøvingsform i et annet emne*

Ved langt de fleste utvekslingsdestinasjonene er oppgavemulighet tilgjengelig som et eget emne, ofte kalt Independent study/Independent research/Supervised research project/Dissertation/Research project. I noen tilfeller, for eksempel i USA, er det likevel slik at studenten kan velge å skrive én oppgave innenfor et slikt emne, eller å velge å skrive en omfattende oppgave over en selvvalgt problemstilling som del av et av sine materielle emner veiledet av foreleseren i dette emnet. En slik oppgave kan enten komme istedenfor, eller i tillegg til, annen vurdering i dette emnet. I slike tilfeller må den ordinære undervisningen i emnet kunne sies å ha paralleller til det undervisningsopplegget som nå foreslås for de ulike masterlinjene. Vi kan derfor ikke helt se hvorfor forslaget i dette strekpunktet skal få utgjøre en avgjørende forskjell for om en oppgave skrevet under utveksling kan godkjennes eller ikke.

Dersom sondringen som er ment med dette strekpunktet er å ikke godkjenne oppgaver der studenten *har besvart* en bestemt oppgave som har *blitt gitt* i faget, og dermed ikke har fått erfaring med, og lærdom fra, å selv utvikle og formulere en problemstilling, burde det finnes andre måter å sikre at dette er oppfylt enn å kategorisk bestemme at oppgaven ikke kan være skrevet som del av et annet emne enn et rent oppgaveemne.

I tillegg til å vise til eksempelet fra USA, vil vi også trekke frem LLM-programmet ved University of Auckland på New Zealand som et eksempel på følgene av et slikt krav. LLM-programmet ved University of Auckland går over to semestre. I hvert semester velger man to emner, og i hvert av disse emnene skriver man et Research Essay på 12 500 ord med selvvalgt tema og selvvalgt problemstilling. I løpet av et to semesters utvekslingsopphold til University of Auckland kan man dermed si at studenten skriver hele fire oppgaver som i innhold, ordomfang og dybde hver for seg tilsvarer vår masteroppgave. Studiepoengomfanget oppfylles av at semesteret ses under ett. Til University of Auckland kan man også utveksle i ett semester, og studenten skriver i så fall to oppgaver, som enten kan godkjennes som spesialemner eller som masteroppgave.

Krav om at masteroppgaven skal være én samlet tekst

- *masteroppgaven skal være én samlet tekst, ikke en samling mindre arbeider med kappe*

Dette punktet er kommentert lenger oppe, og vi nøyer oss med å gjenta at da svært få oppgaver godkjennes på dette grunnlaget anses forslaget som lite inngripende, og vi har ikke motforestillinger mot at denne praksisen opphører. Denne typen godkjenning krever også særlig faglig involvering, og vil slik sett være en forenkling både for administrasjonen og studiedekanen.

Nærmere om muligheten til å utveksle for å ta en LLM hvis ikke oppgaven godkjennes

Arbeidsgruppen skriver «Fritak for JUS399 kan bare gis til studenter som har skrevet et helhetlig skriftlig arbeid som i arbeidsmengde/studiepoeng tilsvarer våre masteroppgaver. Dette hindrer ikke

våre studenter i å utveksle et helt år og sikre seg en LLM-grad fra et av våre partneruniversiteter som ikke tilbyr noen slik masteroppgave, men de må være forberedt på at de deretter må ta JUS399 i Bergen» (s. 6) og "Effekten av arbeidsgruppens standpunkt vil være at studenter som tar en LL.M.-grad på 60 studiepoeng må skrive en 30 studiepoengs masteroppgave hos oss i tillegg." (s. 35)

Til dette må vi påpeke at intensjonen bak, og hele grunnlaget for utveksling – eller mer presist "delstudier i utlandet" - er at studiet i utlandet skal inngå som del av graden studentene holder på med hjemme. Et viktig hensyn ved utveksling er at studiene i utlandet ikke skal føre til forsinkelser i studentenes studieprogresjon. Å sende studenter på utveksling for å ta en LLM-grad der bare deler av studiet kan godkjennes i etterkant, vil føre til at våre studenter oppnår graden sin senere enn til normalt tid, og det vil gi et «tomt» semester i utdanningsplanen det semesteret studenten holder på med de delene av LLM-programmet som ikke kan godskrives i den norske mastergraden. Per i dag har fakultetet streng praksis for å ikke legge til rette for «tomme» semester i utdanningsplanen, og det er sterke forventninger fra departementet om at vi skal sørge for at studentene gjennomfører studiet på normalt studietid.

Det ligger ikke til fakultetets samfunnsoppdrag å legge til rette for at studenter tar en LLM-grad i utlandet når (deler av) disse studiene ikke skal inngå i graden her hjemme. En naturlig oppfølging av forslagene til kriterier for godkjenning av masteroppgave, dersom disse blir vedtatt i sin nåværende form, vil være å avslutte de LLM-avtalene der studiene ikke lenger kan godkjennes som del av 5. studieår, ut over spesialemer. Det vil i fremtiden ikke være fakultetets oppgave å legge til rette for at studenter får opptak til LLM-program ved disse universitetene under utvekslingsoppholdet sitt, og det vil ikke være hensiktsmessig ressursbruk å fortsette å forvalte og fornye disse avtalene, eller pleie relasjonen til partneruniversitet med studietilbud som ikke lenger kan godkjennes i vår grad. Av en portefølje på 18 LLM-avtaler, vil 12 ikke lenger være relevante dersom de foreslåtte kriteriene vedtas.

Det skal ikke underslås at vi i dagens reglement har et «smutthull» for LLM, der studenter kan nomineres til LLM selv om de alt har bestått deler av 5. studieår. Dette er likevel utelukkende til LLM-program der hele studiet normalt ville kunne godkjennes som del av graden. Smutthullet skriver seg fra at fordi LLM også er en selvstendig grad, så ville studentene kunnet få støtte fra lånekassen også om de tok studiet som et selvstendig gradsstudium. Dermed får enkelte studenter nytte godt av LLM-avtalene vi har opparbeidet gjennom mange år, selv om studentene allerede har fullført deler av sitt siste studieår. De velger selv å frivillig forlenge studietiden sin selv om de har tatt deler av 5. studieår allerede. Dette er likevel ikke i samsvar med de forventninger vi møter om at studentene skal fullføre på normalt tid, og denne unntaksbestemmelsen synes det derfor ikke ansvarlig å videreføre for LLM-program dersom det blir normalen og ikke unntaket at studenten selv velger å forlenge studiet sitt med en LLM som ikke under noen omstendighet ville kunne godkjennes som del av graden, og som i et hvert tilfelle vil føre til en forsinkelse i studiet.

Vi mener altså at arbeidsgruppen misforstår fakultetets rolle som tilrettelegger for utveksling, og hva som forventes av utveksling når arbeidsgruppen skriver at studentene fortsatt skal kunne utveksle til et LLM-program, selv om bare spesialemer kan godskrives.. Utveksling skal inngå i graden og ikke forsinke studentene i utdanningen, og den dagen ikke hele LLM-programmet kan det så er det ikke lenger vår rolle eller vår oppgave å legge til rette for opptak til LLM-studier. På samme måte, dersom det blir maksimalt 60 studiepoeng som kan godkjennes fra utveksling, vil det også

være naturlig å endre reglementet slik at studenter som har utvekslet på 3. studieår kun kan nomineres til, og senere få godskrivning av, ett semester utveksling. Studenter som utveksler på 3. studieår vil dermed avskjæres fra å utveksle for å ta en LLM, eller å utveksle i to semestre. Den «både og»-løsningen som arbeidsgruppen skisserer, altså at man skal kunne utveksle i to semestre på 5. studieår, men etterpå skrive norsk masteroppgave ved UiB, ligger ikke innenfor samfunnsoppdraget vårt. Løsningen er også i strid med forventningen om at utveksling ikke skal føre til forsinkelser i studiet, og samfunnsoppdraget vårt som er å tilby en utdanning på fem år.

Oppsummerende kommentarer til kriteriene for godkjenning av masteroppgave

Med forslaget om at det maksimalt skal kunne godkjennes 60 studiepoeng fra utveksling, kombinert med skjerpede krav til hvilke oppgaver som kan godkjennes, herunder især forslaget om å gå bort fra den langvarige praksisen for å se semesteret under ett når studiepoengomfang vurderes, strupes muligheten for å få godkjent masteroppgave fra utlandet så mye at vi er nødt til å spørre om det er slik at arbeidsgruppen mener at det egentlig ikke er ønskelig å godkjenne oppgaver fra utlandet. I så fall mener vi at det ville være mer ryddig og redelig om arbeidsgruppen isteden foreslo at «masteroppgave fra utlandet kan ikke godskrives i graden». Slik det nå foreslås, og med de få partneruniversitetene som blir stående igjen som aktuelle, er nåløyet så trangt at det nærmest blir å kaste blå i øynene på studentene å si at «du kan utveksle på hele 5. studieår», eller «du kan skrive masteroppgaven din i utlandet».

Vi har forståelse for at med et ønske om kvalitetsheving på 5. studieår hjemme, er det samtidig behov for å holde flere av studentene i Bergen. Her mener vi likevel at det er ikke den andelen studenter som skriver masteroppgave på utveksling som er problemet. Det er fortsatt nok studenter som skal skrive fakultetets masteroppgave til at det er studentgrunnlag til å opprette linjene som foreslås, og til å lage et godt opplegg for disse. Studentene som skriver oppgave i utlandet, avlaster dessuten fakultetet på veilederfronten. Vi vet at å finne tilstrekkelige veiledere til studentene er en utfordring.

Vi er ikke negativ til at det eventuelt gjøres enkelte justeringer i kriteriene for godkjenning av oppgave fra utlandet for å tydeliggjøre kvalitetskravene for disse oppgavene. Om lag halvparten av oppgavene som i dag skrives i utlandet ville fortsatt kunne godkjennes også etter disse nye kriteriene, forutsatt at hva som tilsvare den nye opplæringsdelen praktiseres liberalt. Men likevel er det slik at det i den resterende halvparten er mange oppgaver som utvilsomt tilsvare vår norske masteroppgave både i innhold, dybde og ordomfang, men som på grunn av formalia i fremtiden altså likevel ikke lenger vil kunne godkjennes.

En utfordring med dagens godkjenningsspraksis er at oppgaver som er skrevet som et hele, i hovedsak godkjennes rent administrativt, basert på objektive kriterier som tema, ordlengde og at oppgaven er vurdert til bestått ved vertsuniversitetet. Denne praksisen bygger på at oppgaver fra utlandet, skrevet som et hele, tidligere var gjenstand for reell faglig vurdering. Over tid så man at det ikke var tvil om at oppgavene kunne sies å tilsvare vår masteroppgave, og godkjenning av oppgaver som var skrevet som én stor oppgave ble derfor besluttet å gjøres administrativt så lenge de objektive kriteriene er oppfylt. Oppgaver som er skrevet i «artikkelform med kappe» legges frem for studiedekanen for godkjenning. Det er derfor en fare for at studiedekanene de senere årene kan ha

fått et skjevt bilde av hva slags type oppgaver fra utlandet som danner grunnlag for godkjenning som masteroppgave.

Før det tas så vidt inngripende beslutninger om å i så stor grad endre praksis for godkjenning av oppgaver fra utlandet, kunne det være hensiktsmessig at enten studiedekanen eller arbeidsgruppen fikk seg forelagt eksempler på oppgaver skrevet ved alle de aktuelle universitetene, eventuelt at studiedekanen eller den han delegerer det til, i et studieår eller to igjen gjør en reell faglig vurdering og godkjenning også av oppgaver som er skrevet som et hele, slik at man på nytt opparbeider seg et reelt bilde av oppgaver skrevet ved ulike universitet og kan vurdere om de kan sies å tilsvare vår masteroppgave.

Noen kommentarer til de økonomiske beregningene om utveksling (kapittel 12.6. s. 39-40)

Arbeidsgruppen har kun sett på økonomiske beregninger for *utreisende* studentmobilitet. Det er verdt å bemerke at fakultetet også mottar belønningsmidler, såkalte «*hodepenger*», for *innreisende* studentmobilitet. Hver av de innreisende utvekslingsstudentene fakultetet mottar, generer altså kr 10 650 i belønningsmidler. Dette kommer i tillegg til belønningsmidlene for studiepoengproduksjonen de innreisende studentene står for, og der vi vet at studiepoengproduksjon fra innreisende studenter i snitt ligger høyere enn for norske studenter.¹⁷

Når det gjelder kostnadsberegningen (og inntektstapet) for studenter som avlegger masteroppgaven i utlandet vises det til at 78¹⁸ av våre uteksaminerte kandidater i 2019 oppnådde graden uten å ha tatt et av våre interne masteroppgaveemner. Til denne beregningen kan det være verdt å bemerke tre ting: Det kan se ut til at arbeidsgruppen i sine beregninger legger til grunn at alle studenter som ikke avlegger masteroppgaven ved UiB, heller ikke avlegger spesialemer ved UiB. Det korrekte her er at det hvert år er studenter som avlegger spesialemer ved UiB, og masteroppgaven ved et utenlandsk universitet. Studieåret 2018/2019 og høsten 2019 var det til sammen 7 studenter som utvekslet i ett semester og fikk godskrevet masteroppgave fra utlandet. For disse studentene vil regnestykket se slik ut:

Belønningsmidler: kr 10 650 (kr 15 950 for Erasmus-utveksling)¹⁹
+ Sparte kostnader knyttet til masteroppgaven: kr 10 868,-
- Tapt studiepoengproduksjon: kr 15 540,-
= kr 5 978,- i gevinst (og det dobbelte ved Erasmus-utveksling, men det er svært sjelden oppgave skrives under utveksling gjennom Erasmusprogrammet).

---

¹⁷ Hver innreisende jusstudent avlegger i snitt 63,35 studiepoeng per år, mens en student på det femårige masterprogrammet i rettsvitenskap i snitt avlegger 53,79 studiepoeng per år. ([Database for statistikk om høgre utdanning - statistikk om høyere utdanning \(uib.no\)](#))

¹⁸ Etter det internasjonaliseringsteamet kjenner til, skal det korrekte tallet for 2019 være 76. Enten er grunnlagsmaterialet justert, eller så kan 78 istedenfor 76 være en trykkfeil.

¹⁹ Det er svært sjelden at utveksling som inkluderer masteroppgave vil ha skjedd innenfor Erasmusprogrammet, og normalt vil det dermed være den lavere satsen for hodepenger som er aktuell hvis en student har skrevet oppgave under utvekslingsoppholdet.

Videre er det ikke gitt at alle de 78 (76?) studentene som ikke hadde avlagt masteroppgaven ved UiB har avlagt den i utlandet. Datagrunnlaget viser at også godskrivning av masteroppgaver avlagt ved UiO inngår i uttrekket, og kan være årsaken til at enkelte av de 78 (76?) studentene har fått godskrevet masteroppgave annet steds fra som del av mastergraden i rettsvitenskap. Det hender også at studenter har skrevet masteroppgaven ved UiO, enten som del av en LLM eller ved å ha fått særskilt studierett ved UiO kun for å skrive masteroppgave. Dette siste er en mulighet som ikke lenger er tilgjengelig ved UiO, og eventuell godskrivning av masteroppgave skrevet ved UiO vil i fremtiden kun være aktuelt for oppgaver skrevet som del av et LLM-program som studenten har fått opptak til.

I 2019 var det 78 (76?) ferdige kandidater som oppnådde mastergraden uten å ha et av våre interne masteroppgaveemner som del av graden. I tiårsperioden fra 2010-2019 varierer dette antallet fra 32 til 79 studenter, med et gjennomsnitt på 57,5. I årene som kommer vil det som nevnt ikke lenger være mulig å skrive masteroppgave ved UiO med mindre det er som del av et LLM-program, og fraværet av denne gruppen studenter kan gjøre at tallet går noe ned.

78 studenter som grunnlag for disse beregningene er dermed noe høyt, og inntektstapet på anslagsvis kr 500 000 som følge av utveksling der masteroppgaven inngår, synes etter dette å være noe mer enn det som er realistisk.

Oppsummering av de administrative konsekvenser av forslagene knyttet til utveksling

De administrative endringene, og potensielt økt arbeidsmengde knyttet til utveksling, følger i hovedsak av at det i ny ordning er vedtatt to mobilitetsvinduer mot ett i dagens ordning. Denne omleggingen vil kreve ekstra innsats særlig i overgangsfasen, og årshjulet for arbeidet med utveksling vil endres betydelig og til dels dobles i og med at både informasjon, veiledning, søknadsprosess og faglig godkjenning vil måtte gjøres overfor to ulike målgrupper, mot én i dag.

Ingenting av dette er imidlertid konsekvenser av de forslag som fremmes i delinnstillingen som nå er på høring. Innføring av mobilitetsvindu på 3. året i tillegg til på 5. året er allerede vedtatt og en ønsket endring. De forslag som fremmes i innstillingen fra arbeidsgruppen for 5. studieår har i svært stor grad tatt hensyn til at utveksling også i fortsettelsen skal være mulig å administrere med ressurser på dagens nivå, og at arbeidet med faglig godkjenning også i fortsettelsen i stor grad skal kunne gjøres administrativt og uten å kreve mye involvering og store ressurser fra vitenskapelig ansatte.

Fra et ressursmessig administrativt perspektiv er arbeidsgruppens forslag når det gjelder utveksling både gode og i hovedsak gjennomførbare med dagens ressurser. Kun ett forslag vil kreve en større innsats med også faglig involvering: Det gjelder de nye kriteriene for at masteroppgave fra utlandet skal kunne godkjennes, og at det vil bli nødvendig å gjøre en nærmere vurdering av om det finnes en tilstrekkelig opplæringsdel knyttet til masteroppgaven ved de stedene det finnes store nok oppgaver til at masteroppgave fortsatt kan godkjennes. Vi antar likevel at denne jobben i hovedsak vil være en engangsinnsetning. Etter å ha kartlagt og gjort en faglig vurdering av tilbudet ved hvert av de aktuelle universitetene første gang, kan vi de videre årene nøye oss med å kontrollere at opplegget i all hovedsak er det samme som foregående år.

Et springende punkt er likevel om fakultetet fortsatt skal bruke ressurser på å tilby utveksling for å ta en LLM-grad dersom bare deler av denne godkjennes som 5. studieår. For LLM-program som ikke lenger kan godkjennes i sin helhet, vil det være naturlig at samarbeidsavtalen avsluttes istedenfor at fakultetet sender ut studenter for å ta studier som ikke i sin helhet skal inngå i mastergraden i rettsvitenskap.

Vedlegg:

- 1) Oversikt over hvor det i dag er mulig å få fritak for masteroppgave etter utveksling, og hvor stor oppgaven er ved de enkelte steder.
- 2) Studieutvalgets sak 36/14-7 Godskriving – behov for rettslig avklaring
- 3) Brev fra Det juridiske fakultet til UiBs utdanningsutvalg: Orientering om rettslig uklarhet vedrørende godskriving og fakultetets vurdering og beslutning (NB! Det er uklart om dette brevet faktisk ble sendt)

Vedlegg 1

Oversikt over hvor det i dag er mulig å få fritak for masteroppgave etter utveksling

Oversikten nedenfor viser hvor det i dag er mulig å få godskrivning av masteroppgave etter endt utvekslingsopphold.

Oversikten er satt opp i studiepoengomfang-rekkefølge slik at det blir enklere å se hvilke av dagens utvekslingsmuligheter som vil utelukkes dersom forslaget om å kun godkjenne oppgaver fra utlandet med et omfang på minst 30 studiepoeng blir vedtatt.

Med unntak av utvekslingsavtalene som er markert med fotnote, tilbyr vertsinstitusjonene oppgaveskriving i form av én stor oppgave.

I lys av forslaget om at studenten må ha vært gjennom noe som tilsvarer vår nye opplæringsdel, har vi kartlagt om universitetet tilbyr eller krever opplæring i "legal writing" eller lignende, enten som del av eller i tillegg til selve oppgaveemnet.

Land	Universitet	Type avtale	Ordromfang	SP-omfang	Kurs i legal writing e.l.?	Obligatorisk?	SP	Merknad
GB	Lancaster University	LLM	20 000 ord	40 sp	Research methods in Law	Ja	10 sp	
			15 000 ord	30 sp				
GB	King's College, London	LLM	15 000 ord	30 sp	Analytical & Quantitative Methods for Lawyers	Nei	20 sp	
GB	SOAS, University of London	LLM	12 000 ord	30 sp	Research Methods in Law (Phd-kurs) kan være tilgjengelig for LLM-studenter	Nei	15 sp	
GB	University of Southampton	LLM	15 000 ord	30 sp	"Research methods and writing skills" inngår i Dissertation	-	-	
GB	University of Aberdeen	LLM	10 000 ord	30 sp	Critical Legal Thinking and Scholarship	Ja	0 sp	Kurset er ikke obligatorisk i alle LLM-programmer
GB	University of Glasgow	LLM	12 000 ord	30 sp	Diverse kurs: Advanced Legal Methods; Legal Research Methodologies, Jurisprudence	Nei	10 sp	

					of Concepts, Law Research Methods			
GB	Queen Mary University London	Semester	12 000 ord ²⁰	30 sp ²¹	Nei	-	-	
CY	University of Central Lancashire Cyprus	Erasmus	15 000 ord	30 sp	“Legal Research and Reasoning Skills” inngår i Dissertation	-	-	
GB	University of Dundee	LLM	15 000 ord	25 sp	Legal Research Skills	Ja	5 sp	
ZA	University of Cape Town	Semester	12 000 ord ²²	20 sp ²³	Nei	-	-	
NL	Radboud Universiteit Nijmegen	LLM	15 000 ord	18 sp	Workshop Writing Legal Papers	Ja	1 sp	
NZ	University of Auckland	LLM/ Semester	12 500 ord	15 sp	Legal Research Methodology and Advanced Writing	Ja	0 sp	
DE	Saarland University	LLM	40 sider	15 sp	Nei	-	-	
US	Mitchell Hamline School of Law	LLM/ Semester	12 000 ord	15 sp	Advanced Legal Research/ Legal Analysis, Research, and Communication	Nei	6-7,5 sp	
US	American University Washington College of Law	Semester	12 000 ord	15 sp	Legal Rhetoric	Nei	5 sp	
CA	Dalhousie University	Semester	12 000 ord	12 sp	Advanced Legal Research	Nei	6 sp	
AU	The University of Queensland	LLM	15 000 ord	15 sp	Ulike ressurser tilgjengelige for studenter ²⁴	Nei	-	
			10 000 ord	7,5 sp				
		Semester	10 000 ord ²⁵	7,5 sp				
CA	University of Western Ontario	Semester	12 000 ord	8 sp	Legal Research, Writing and Advocacy	Nei	6 sp	

²⁰ 12 000 ord samlet omfang (2-3 mindre oppgaver, 1 oppgave per fag)

²¹ 30 sp samlet

²² 12 000 ord samlet omfang (2 mindre oppgaver, 1 oppgave per fag)

²³ 20 sp samlet

²⁴ <https://guides.library.uq.edu.au/legal-writing>

²⁵ 2 000 ord research proposal + 8 000 ord selve oppgave

AU	Bond University	LLM/ Semester	10 000 ord +/-	7,5 sp	Advanced Legal Reasoning, Research and Writing	Nei	7,5 sp	
AU	University of Sydney	LLM	12 000 ord	7,5 sp	Ulike ressurser tilgjengelige for studenter ²⁶	Nei	-	
		Semester	12 000 ord ²⁷	7,5 sp ²⁸				
US	Penn State Law	LLM/ Semester	12 000 ord	7,5 sp	Advanced LL.M. Legal Analysis, Writing and Research	Ja	5 sp	
US	University of Illinois	Semester	12 000 ord	7,5 sp	Legal Writing and Analysis, Legal Research, LLM Legal Writing and Research	Nei	Ukje nt	
US	University of Minnesota	LLM	12 000 ord	7,5 sp	LL.M. Legal Writing and Legal Skills	Nei	7,5 sp	
US	Washington University Law (St. Louis)	LLM/ Semester	12 000 ord	7,5 sp	Legal Writing & Analysis	Nei	5 sp	
ES	Universidad de Murcia	Erasmus	40 sider	6 sp	Nei	-	-	
US	University of California Hastings College of the Law	LLM/ Semester	12 000 ord	5 sp	Legal Research and Writing for Masters Students	Ja	5 sp	

²⁶ <https://libguides.library.usyd.edu.au/c.php?g=508115&p=3563232>

²⁷ 12 000 ord samlet omfang (2-3 mindre oppgaver, 1 oppgave per fag)

²⁸ 7,5 sp per fag, 15 sp samlet

Vedlegg 2

2014 06 08

JOSP

Sak 36/14 – 7

Godskriving – behov for rettslig avklaring

Problemstilling

En student med opptak og studierett til masterstudiet i rettsvitenskap ved UiB har skrevet masteroppgave ved UiO og søker godskriving av den i graden i Bergen. Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved UiB (UiB-forskriften) har imidlertid en sperre mot godskriving av masteroppgave i grad som skal utstedes her. Spørsmålet er om sperren i UiB-forskriften er lovlig.

Hovedregelen: Univl. § 3-5 første ledd første punktum

Hovedregelen om godskriving finnes i univl. § 3-5 nr. 1 første punktum: *«Universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier etter denne lov, skal godskrive beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra andre universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier med samme antall studiepoeng i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen.»*

Det er ikke tvil om at masteroppgave omfattes av «emner, fag, eksamener eller prøver», og at hovedregelen er at den skal godskrives der de faglige kravene er oppfylt. Drøftelsene her gjelder utelukkende lovgrunnlaget og omfatter ikke de faglige vurderingene.

Denne bestemmelsen alene etterlater ikke tvil: **Masteroppgaven skal godskrives i graden i Bergen.**

Hjemmel for å begrense godskriving: Godskrivingsforskriften § 2

I forskrift om godskriving av høyere utdanning (godskrivingsforskriften) er det gitt hjemmel for en *begrensing i adgangen til godskriving* – der er introdusert et *tilknytningskrav*. I forskriftens § 2 heter det: *«For at en institusjon skal kunne tildele en grad eller utstede vitnemål for fullført utdanning, må minst 60 av studiepoengene som skal inngå i beregningsgrunnlaget, være avlagt ved institusjonen.»*

Dette vilkåret har åpenbare grunner for seg: En institusjon skal ikke utstede grad der den selv ikke har nevneverdig medvirkning. I andre ledd er institusjonens handlingsrom avgrenset: *«Institusjonen kan ikke oppstille et strengere tilknytningskrav enn det som følger av første ledd.»* Sett i sammenheng med bestemmelsen i forskriftens § 3 andre ledd, kan denne avgrensingen sees utelukkende som en skranke mot å kreve flere studiepoeng enn 60. Det er likevel ikke en åpenbar forståelse, og i alle fall ikke tilstrekkelig for den tolkingen av § 2 som er lagt til grunn i § 2.7 nr. 2 i UiB-forskriften.

Forbud mot godskriving: UiB-forskriften § 2.7 nr. 2 første ledd

I § 2.7 nr. 2 første ledd i UiB-forskriften heter det: «*Til graden master ved Universitetet i Bergen må minst 60 studiepoeng, inkludert masteroppgave, være avlagt ved Universitetet i Bergen.*»

Denne bestemmelsen alene etterlater ikke tvil: **Masteroppgaven kan ikke godskrives i graden i Bergen.**

Spørsmålet er om tilleggsvilkåret «inkludert masteroppgave» i UiB-forskriften er lovlig. For at det skal være lovlig, må andre ledd i godskrivingsforskriftens § 2 tolkes innskrenkende og leses som en skranke bare mot at tilknytningskravet skal gjelde flere enn 60 sp.

1. Er «inkludert masteroppgave» et *tilleggsvilkår*? Det kan hevdes at det bare er en (faglig) presisering av vilkåret i godskrivingsforskriftens § 2. Argumentet kan avvises: Det er mulig å oppfyllevilkåret i godskrivingsforskriftens § 2 uten å oppfylle vilkårene i UiB-forskriftens § 2.7 nr. 2. Vilket framstår utvilsomt som et *tilleggsvilkår*.
2. Er tilleggsvilkåret lovlig? Hovedregelen om godskriving er univl. § 3-5. Avgrensning – herunder vilkår – må ha (klar) hjemmel. En hjemmel er altså gitt i godskrivingsforskriftens § 2. Her er det imidlertid ikke gitt adgang til ytterligere avgrensning, med mindre man tolker andre ledd innskrenkende. Et holdepunkt for slik innskrenkende tolkning kan hentes fra andre ledd i § 3 – der er det eksplisitt gitt hjemmel for å utvide begrensningen fra 60 til 90 sp når det gjelder «gjenbruk» av sp som allerede har inngått i en grad. Dette gir imidlertid ikke grunnlag for å tolke andre ledd i § 2 innskrenkende: Nettopp det at rammene for utvidelse er gitt i § 3, taler for at de ville vært gitt i § 2 også, dersom lovgiver hadde ment at det skulle være rom for slike. § 2 og § 3 omhandler helt forskjellige realiteter og har ulike hensyn bak seg – det svekker også grunnlaget for å nytte den ene i tolkningen av den andre. Avgjørende blir det imidlertid at vi ikke har noen *klar* hjemmel for å stille opp tilleggsvilkåret og å nytte det til å avskjære den rettigheten studenten har etter univl. § 3-5 første ledd.

Konklusjonen blir at det ikke er adgang til å stille tilleggsvilkår for godskriving, utover det tilknytningskravet som er stilt opp i godskrivingsforskriftens § 2 andre ledd. **Tilleggsvilkåret i UiB-forskriften er ikke lovlig.**

Konklusjon

Vi kan ikke avslå studentens søknad om godskriving av masteroppgaven på dette grunnlaget. Men vi må avklare hvordan vi forholder oss med hensyn til at vi må handle i strid med UiB-forskriften.

Vedlegg 3

Til Utdanningsutvalget
Fra Det juridiske fakultet
2014 09 09

Orientering om rettslig uklarhet vedrørende godskriving og fakultetets vurdering og beslutning

Problemstilling

Studenter med opptak og studierett til masterstudiet i rettsvitenskap ved UiB skriver fra tid til annen masteroppgave ved andre norske, akkrediterte institusjoner. Deretter søker de godskriving av masteroppgaven i sin grad ved vårt fakultet. (Det kan også være tale om utenlandske institusjoner i eller utenfor en utvekslingsavtale. Disse tilfellene faller utenfor problemstillingen her, ettersom de ikke har tilsvarende vern i Universitets- og høyskoleloven § 3-5. Drøftelsene er likevel utvilsomt relevante også for slike tilfeller, ettersom det ikke er uvanlig at studenter skriver masteroppgave i utlandet under utvekslingsopphold.)

Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved UiB (UiB-forskriften) har en sperre mot godskriving av masteroppgave i grad som skal utstedes her. **Spørsmålet er om sperren i UiB-forskriften er lovlig.** Sperren innebærer i praksis at masteroppgaver ikke kan godskrives i grader ved UiB.

Hovedregelen: Univl. § 3-5 første ledd første punktum

Hovedregelen om godskriving finnes i univl. § 3-5 nr. 1 første punktum: «*Universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier etter denne lov, skal godskrive beståtte emner, fag, eksamener eller prøver fra andre universiteter og høyskoler som tilbyr akkrediterte studier med samme antall studiepoeng i den utstrekning de oppfyller de faglige krav for en bestemt eksamen, grad eller utdanning ved institusjonen.*»

Det er ikke tvil om at masteroppgave omfattes av «emner, fag, eksamener eller prøver», og at hovedregelen er at den skal godskrives når de faglige kravene er oppfylt. Drøftelsene her gjelder utelukkende lovgrunnlaget og omfatter ikke de faglige vurderingene.

Denne bestemmelsen *alene* etterlater ikke tvil: **Masteroppgaven skal godskrives i graden i Bergen.**

Hjemmel for å begrense godskriving: Godskrivingsforskriften § 2

I forskrift om godskriving av høyere utdanning (godskrivingsforskriften) er det gitt hjemmel for en *begrensning i adgangen til godskriving* – der er introdusert et *tilknytningskrav*. I forskriftens § 2 heter det: «*For at en institusjon skal kunne tildele en grad eller utstede vitnemål for fullført utdanning, må minst 60 av studiepoengene som skal inngå i beregningsgrunnlaget, være avlagt ved institusjonen.*» Dette vilkåret har åpenbare grunner for seg: En institusjon skal ikke utstede grad der den selv ikke har nevneverdig medvirkning.

I andre ledd er institusjonens handlingsrom avgrenset: «*Institusjonen kan ikke oppstille et strengere tilknytningskrav enn det som følger av første ledd.*» Sett i sammenheng med bestemmelsen i forskriftens §

3 andre ledd, kan denne avgrensingen sees utelukkende som en skranke mot å kreve flere studiepoeng enn 60. Det er likevel ikke en åpenbar forståelse, og i alle fall ikke tilstrekkelig for den tolkingen av § 2 som antas å være lagt til grunn i § 2.7 nr. 2 i UiB-forskriften.

Forbud mot godskriving: UiB-forskriften § 2.7 nr. 2 første ledd

I § 2.7 nr. 2 første ledd i UiB-forskriften heter det: «*Til graden master ved Universitetet i Bergen må minst 60 studiepoeng, inkludert masteroppgave, være avlagt ved Universitetet i Bergen.*»

Problemstillingen knytter seg til innskuddet "inkludert masteroppgave". Denne bestemmelsen alene etterlater ikke tvil: **Masteroppgaven kan ikke godskrives i graden i Bergen.**

Spørsmålet er om tilleggsvilkåret «inkludert masteroppgave» i UiB-forskriften er lovlig. For at det skal være lovlig, må begrensingen i andre ledd i godskrivingsforskriftens § 2 tolkes innskrenkende og leses som en skranke bare mot at tilknytningskravet skal gjelde flere enn 60 sp.

1. Er «inkludert masteroppgave» et *tilleggsvilkår*? Det kan hevdes at det bare er en (faglig) presisering av vilkåret i godskrivingsforskriftens § 2. Argumentet kan avvises: Det er mulig å oppfylle vilkåret i godskrivingsforskriftens § 2 uten å oppfylle vilkårene i UiB-forskriftens § 2.7 nr. 2. Vilkåret framstår utvilsomt som et *tilleggsvilkår*.
2. Er tilleggsvilkåret lovlig? Hovedregelen om godskriving er univl. § 3-5. Avgrensing – herunder vilkår – må ha (klar) hjemmel. En hjemmel er altså gitt i godskrivingsforskriftens § 2. Her er det imidlertid ikke gitt adgang til ytterligere avgrensing, med mindre man tolker andre ledd innskrenkende. Et holdpunkt for slik innskrenkende tolkning kan hentes fra andre ledd i § 3 – der er det eksplisitt gitt hjemmel for å utvide begrensingen fra 60 til 90 sp når det gjelder «gjenbruk» av sp som allerede har inngått i en grad. Dette gir imidlertid ikke grunnlag for å tolke andre ledd i § 2 innskrenkende: Nettopp det at rammene for utvidelse er gitt i § 3, taler for at de ville vært gitt i § 2 også, dersom lovgiver hadde ment at det skulle være rom for slike. § 2 og § 3 omhandler helt forskjellige realiteter og har ulike hensyn bak seg – det svekker også grunnlaget for å nytte den ene i tolkingen av den andre.
Avgjørende blir det imidlertid at vi ikke har noen *klar* hjemmel for å stille opp tilleggsvilkåret og å nytte det til å avskjære den rettigheten studenten har etter univl. § 3-5 første ledd.
3. Kan den vanlige vilkårlæren gi grunnlag for UiB-forskriftens § 2.7 nr. 2? Dette kan kort besvares med "nei". Et lovlig vilkår må ikke gripe inn i lovfestede rettigheter – over her er vist at godskriving av masteroppgave (som oppfyller faglige krav) er en lovfestet rett.

Konklusjonen blir at det ikke er adgang til å stille tilleggsvilkår for godskriving, utover det tilknytningskravet som er stilt opp i godskrivingsforskriftens § 2 andre ledd. **Tilleggsvilkåret i UiB-forskriften § 2.7 nr. 2 er ikke lovlig.**

Fakultetets praksis

Det juridiske fakultet har forholdt seg til denne konklusjonen i sin saksbehandling, og vi godskriver masteroppgaver i vår mastergrad i rettsvitenskap der vilkårene for dette er oppfylt, jf. Universitets- og høyskoleloven § 3-5 første ledd. Vi er imidlertid på det rene med at vi med dette handler i strid med en – isolert sett – klar bestemmelse i UiB-forskriften. Over her har vi gjort rede for de vurderinger som ligger til grunn for dette.

Tiltak

Det juridiske fakultet vil be Utdanningsutvalget om å ta nødvendig initiativ for en avklaring av denne situasjonen, enten ved å initiere en endring i UiB-forskriften § 2.7 nr. 2, eller ved å klargjøre at det faktisk fins et hjemmelsgrunnlag for begrensingen som er nedfelt der. I det siste tilfellet vil vi også be om at Utdanningsutvalget vurderer om en slik begrensing er hensiktsmessig ut fra øvrige målsetninger for studiekvalitet, utveksling og faglig utvikling og mangfold.